

Förslag om sparstimulerande åtgärder

Av landskamreraren S. V. Svensson

Finansministern tillkallade på hösten 1958 särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande åtgärder för att stimulera det personliga sparandet. I direktiven framhölls, att den ekonomiska utvecklingen under efterkrigstiden kännetecknats av en oavbruten knapphet på kapital. För investeringar hade förelegat en efterfrågan, som inte i önskvärd utsträckning kunnat tillfredsställas. Även i framtiden kunde en liknande utvecklingsgång förutses. För det fortsatta framåtskridandet var det nödvändigt att hålla investeringsverksamheten på jämförelsevis hög nivå. Samtidigt härmed måste man räkna med att den fortgående inkomstökningen kunde kraftigt komma att konkurrera om varor och tjänster. Från dessa och andra synpunkter ansågs det av största betydelse att pröva olika vägar att stimulera det personliga sparandet, som representerade in-

emot hälften av samhällets totala nettosparande. Frågan om sparstimulerande åtgärder skulle utredas allsidigt och förutsättningslöst, därvid de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna så vitt möjligt borde klarläggas.

De sakkunniga — utredningen om sparstimulerande åtgärder — avlämnade den 13 januari 1961 till finansministern sitt betänkande "Sparstimulerande åtgärder". I detta upptas till behandling frågorna om skattepremierat sparande, allmänt lönsparande och bostadssparande.

Skattepremierat sparande.

Efter redogörelse för gällande bestämmelser om schablonavdraget från inkomst av kapital, för tidigare kommittéförslag och i riksdagen framlagda motioner framhåller utredningen att ett gemensamt drag

tjänst har krävt en uttrycklig bestämmelse i p. 4 av anv. till 33 § KL, vilket också tyder på att kostnaderna inte utan vidare är att anse som en naturlig omkostnad för intäkternas förvärvande. Då någon motsvarande bestämmelse inte finnes beträffande förvärvskällan rörelse skulle man kunna ifrågasätta det berättigade i att enskilda rörelseidkare medges avdrag för kostnader för resor till och från arbetsplats. Anser man å andra sidan kostnaden som en omkostnad i förvärvskällan skall avdrag medges för faktiska

kostnader, varav skulle följa att rörelseidkare äger rätt till att — som väl mestadels också sker — belasta rörelsen för bilkostnader avseende ifrågavarande resor.

Dessa synpunkter har emellertid inget gensvar i praxis. Det synes tvärtom vara helt vedertaget att rörelseidkare erhåller avdrag för *skälig* kostnad för sina resor till och från arbetsplatsen. Nyssnämnda frukthandlare hade medgivits avdrag för tågresor redan av beskattningsnämnderna, så där kom frågan inte under RR:ns bedömning.

för de i motionerna framlagda förslagen är att de i huvudsak varit uppbyggda efter mönster av lagstiftningen om skogskonto. Avdrag skulle således medges efter vissa regler för insättning på sparkonto och beskattning ske vid uttag. Utredningen har funnit, att reglerna antingen kan konstrueras så att skattesänkningen blir definitiv eller endast består i en uppskjuten beskattning.

Utförligast uppehåller sig utredningen vid alternativet med *en definitiv skatteminskning*. I betänkandet diskuteras närmare en form av premiesparande. Såsom villkor för premiering — den definitiva skattesänkningen — skulle krävas att sparbeloppet hölls bundet under en tid av fem år. Det maximala årliga sparbeloppet för vilket premie skulle utgå, kan lämpligen bestämmas till 1.200 kronor. Premien skulle kunna utgå antingen automatiskt såsom avdrag vid taxeringen eller bestämmas till viss del av det sparade beloppet. I det förra fallet skulle på grund av progressionen premiebeloppet bli olika stort för samma sparbelopp, beroende på spararens inkomstnivå. I det senare fallet blev premiens storlek beroende enbart av det sparade beloppets storlek. Premien kunde lämpligen bestämmas till c:a en tredjedel av sparbeloppet. Olika former av sparande såsom banksparande, försäkringsparande, sparande genom köp av värdepapper m. m. skulle kunna komma i fråga för premiering. De sakkunniga finner det emellertid inte praktiskt möjligt att kräva ett nysparande. Även om det tekniskt är möjligt att framräkna netto-sparandet skulle en sådan beräkning bli alltför arbetskrävande och invecklad. Vid premieringen skulle således kunna utnyttjas redan befintliga tillgångar.

Flera alternativa kostnadsberäkningar

för ett premiesparande som det nu skisserade har verkställts. Kostnaderna enligt de olika alternativen varierar mellan 780 och 120 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis framhåller utredningen att det inte är möjligt att endast premiera sådant sparande, som är framkallat av själva premieringsförfarandet. Premieringskostnaderna kan antas bli lika stora som sparandökningen och kostnaderna kommer att få betydande verkningar på det allmännas finanser. Med anledning härav anser sig utredningen inte kunna framlägga något förslag om stimulering av det enskilda sparandet genom en definitiv skatteminskning.

Beträffande frågan om *sparandestimulans genom uppskjuten beskattning* framhåller utredningen, att en sådan åtgärd lika mycket är en fråga om skatteutjämning. Den bör tas upp till behandling av nu pågående skatteutredningar och övervägas i samband med övriga skattefrågor.

Mot utredningens resultat i fråga om det skattepremierade sparandet har gemensam reservation anförts av herrar Antonsson, Brundin och Danmans. Dessa ledamöter har förordat en definitiv premiering av ett årligt sparbelopp upp till 1.000 kronor med 10 procent. Skatteminskningen skulle knytas till den statliga inkomstskatten. Det föreslagna systemet förutsätter viss kontroll, som skulle verkställas av taxeringsmyndigheterna. Reservanterna föreslår vidare ett allmänt utjämningskonto varigenom uppskov med beskattning skulle kunna åtnjutas med högst 10.000 kronor årligen. Bestämmelserna skulle i övrigt i huvudsak utformas efter mönster av bestämmelserna om skogskonto. Å kontot skulle högst 20.000 kr. få inestå. Ledamoten Antonsson har vidare i en särskild reser-

vation skisserat en metod att premiera nysparande. Metoden bygger på att nysparandet är tekniskt möjligt att konstatera genom s. k. kontantberäkning.

Allmänt lönsparande.

De sakkunnigas förslag om allmänt lönsparande kan sägas utgöra en påbyggnad på ungdomens lönsparande. Premien består i rätt att delta i årlig vinstutlottning.

Bostadssparande.

Utredningen har funnit att åtgärder för att främja bostadssparandet lämpligen bör knyta an till de åtgärder staten redan företar på detta område. I första hand bör då övervägas sådana jämkningar i villkoren för statligt bostadslån, som medför minskning av den erforderliga kontantinsatsen eller en sänkning av bostadskostnaderna under en första inte alltför kort period.

Som krav på sparandet föreslår utredningen att detta skall ske å särskilt bostadssparkonto i bank under minst tre och högst tio år med visst månatligt minimibelopp.

Förmånerna för bostadsspararen varierar för olika hustyper.

Vid anskaffande av *nybyggt eget hem eller lägenhet i nybyggt rad- eller kedjehus*, där varje lägenhet äges av den boende skall statligt egnahemslån kunna erhållas på bättre villkor. Sålunda skall belåningsvärdet kunna fastställas till 60.000 kronor i de delar av landet där detta nu uppgår till 53.000 kronor och till 65.000 kronor där värdet nu kan uppgå till 58.000 kronor. Vidare skall lånet efter låntagarens önskan kunna vara amorteringsfritt under fem eller tio år.

För förvärv av *bostadsrättslägenhet i nybyggt rad- eller kedjehus*, som finansieras med statliga lån, föreslås fyllnadslån på högst 6.000 kronor skola kunna beviljas under liknande amorteringsvillkor. Alternativt kan tänkas en statlig kreditgaranti. Sådan garanti, avseende ett fyllnadslån på högst 3.000 kronor, föreslås också som premie för bostadssparare, vilken förvärvar *bostadsrättslägenhet i nybyggt flerfamiljshus*. Utredningen har slutligen särskilt observerat problemet med *äldre egnahem* och föreslår att bostadsspararen vid förvärv av sådant skall kunna beviljas kreditgaranti för fyllnadslån på upp till tio procent av taxeringsvärdet.

Taxeringsarvodena och ATP

Av kronokamreraren Elis Winnermark

Frågan om taxeringsarvodenas karaktär i tilläggs pensionshänseende har på senaste tiden varit högst aktuell. Vid deklara-tionsupprättandet har taxeringsmännen haft att taga ställning till frågan, om arvodet skulle införas under E 1 eller E 2. I förra fallet har uppdragsgivaren — staten att erlägga avgiften för tilläggs-pensioneringen.

Denna fråga har emellertid redan tidigare varit föremål för överväganden inom TOR:s styrelse. Vid uppvaktning i arvodesfrågan i finansdepartementet senaste höst togs frågan upp till särskild behandling. Härvid gjordes en formlig hemställan, att överenskommelse enligt 5 § 2 st. lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension måtte träffas om att taxeringsarvode skall anses som inkomst av anställning. Enligt uttalande (s. 89) i propositionen nr 100 år 1959 med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggs-pension anses den avtalsfrihet, som föreligger på ifrågavarande område, bli av stor betydelse bl. a. i sådana fall då uppdraget — exempelvis ett kommunalt för-troendeuppdrag — med hänsyn till sin omfattning kan sägas stå en anställning nära. Enligt TOR:s uppfattning föreligger i åtskilliga fall samma förhållande med taxeringsuppdragen. Många taxeringsmän bygger sin utkomst till huvudsaklig del på taxeringsarvodet, och taxeringsarbetet pågår i många fall stor del av året. Man skulle om man läser lagen strikt efter ordalagen: ”Ersättning i penningar för arbete, som en försäkrad ut-

fört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst”, kunna ifrågasätta, att taxeringsarvoden, som uppbäres av personer i exempelvis landsstaten eller fögderiförvaltningen utan särskild överenskommelse är att betrakta som inkomst av anställning.

Ifrågavarande spørsmål är av synnerligen stor betydelse för taxeringsmännen, eftersom en mycket stor del av dem inte kommer upp i en årsinkomst som överstiger för år 1960 gällande maximigräns för beräkning av pensionsgrundande inkomst, 31.500 kr. (7,5 gånger basbeloppet). Även om man tar hänsyn till dem, som på grund av överårighet faller bort, kan man kanske räkna med att omkring två tredjedelar av taxeringsmännen skulle ha nytta av att taxeringsarvodet betraktades som inkomst av anställning.

Finansdepartementet har upptagit TOR:s framställning som officiell. Saken torde komma att dryftas med civildepartementet och ytterligare förhandlingar med TOR kan ifrågakomma. Något definitivt besked i frågan har alltså ännu icke kunnat erhållas.

Förutsättning för att arbetsinkomst automatiskt skall betraktas som inkomst av anställning kan eventuellt vara att vederbörande är anställd i den egenskap, som föranleder utbetalningen. För att taxeringsarvodet skall kunna anses som inkomst av anställning skulle alltså krävas överenskommelse. Å andra sidan anses överenskommelse inte kunna träffas, förrän rättsläget är klart. Länsstyrelserna